

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Голос адыга

макъ

1923-рэ ильесим
пътхапзи
къышегъижъагъу къыдкын

№ 59 (22268)

2021-рэ ильес

БЭРЭСКЭЖЪЙИ
МЭЛЫЛФЭГЬУМ И 7

ОСЭ ГЬЭНЭФАГЬЭ ИИЭП
Къыхэтутыгъехэр ыкчи
нэмькі къэбархэр
тисайт ижүугъотштых
WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаем и Правительствэ иғъэзет

Адыгеим и Лышъхъэ унэгъо ныбжыкІэхэм сертификатхэр аритыжыгъэх

2006-рэ ильесим
къышегъэжъагъэу
унэгъо ныбжыкІэхэм
2400-рэ фэдизмэ
яшыІэкІэ-псэукІэ
нахышу афа-
шыгъ, ахэм сомэ
миллиард 1,6-рэ
къафыхагъэкыгъ.

тызэ, ныбжыкІэхэм
республикэ гүлсэм къин-
нэнхэм тыйдэлажъэ, демографие
лофхэми язы-
тет нахышу мэхъу»,
— къылуагъ.

Адыгеим и Лышъхъэ.
Къэлэдэсхэм, къоджэдэсхэм
яшыІэкІэ-псэукІэ зыкъе-
гъэтигъэнным тегъэпсихъагъэу
республикэм лофхшо зэрэ-
шашаэрэр лофтхабзэм щихагъэу

ныгъэ зэришырэр, гурит еджап-
лэхэр, къэлэцыкы ыгылпэхэр,
культурэмкіе унэхэр, спорт
псэуальхэр зэрэгэпсихэрэр
ары. Джащ фэдэу социальнэ
лъэнкъомкіи республикэм ло-
фхшо щызэшшуахы – сабыибэ
зэрыс унагъохэм чыгулаххэр
араты. Ахэм къафыхагъэкыгъ
чыгухэм мыгъэ инфраструк-
турэр ащаагъэпсэу аублэшт, аш
епхыгъэу а унагъохэм амал
ялэшт яунэхэр газрыкгуап-
лэхэмрэ электрорыкгуаплэхэмрэ
апашлэнэу.

УнакІэхэр къызэрратыгъэхэм
республикэм ипащэхэм тхы-
шуюгъэпсэу апалиягъ цыфхэм
яшыІэкІэ-псэукІэ зыкъе-
гъэтигъэнным лофхшо зэрэ-
шашаэрэр лофтхабзэм щихагъэу

республикэм ипащэ къызэр-
хигъэцыгъэмкіе, республикэм
ихэбзэ къулыкъухэм тапэки
лъэшэу анаэ атырагъэтышт
унэгъо ныбжыкІэхэм лэптигъу
ятыгъэнным епхыгъэу

Унэ къазэраратыщт сертификатхэр ятыжыгъэнным тегъэпсихъэгъэ
лофтхабзэр тыгъуасэ Адыгэ Республикаем и Правительствэ зычэлт
унэм щыкыагъ. Республикаем имуниципальнэ образованиехэм
ащыпсэурэ унэгъо ныбжыкы 9 лофтхабзэм кырагъэблэгъагъ, ахэм
азыныкъо нахышбэмэ сабыибэ арыс.

Лофтхабзэр къызэуихызэ, Адыгеим и Лышъхъэ сертифи-
катхэр къызыфагъэшъоша-
гъэхэм афэгушуагъ, щыІэкІэ-
псэукІэ дэгъу ялэнэу, яунагъо-
хэм зэгурьононыгъэ пытэ арь-
лынэу афэлъэуагъ. Къумпыл
Мурат къызэрэхигъэшыгъэмкіе,
щыІэкІэ-псэукІэ ялэр нахышу
афэшыгъэнымкіе унэгъо ныб-
жыкы 138-мэ 2021-рэ ильесим
къэралыгъо лэптигъу арагъэгъо-
тыгъ. А гүхэлхэм апае къэкто-
пэ зэфшхъафхэм сомэ
миллиони 130-м ехъу къахагъэ-
кыгъ.

Ведомствэ программэу «Унэ
къафыхагъэкыгъэнымкіе ыкчи

псэуплэ-коммунальнэ фэо-фа-
шэхэм атефэрэ уасэм итынкіэ
цыфхэм къэралыгъо лэптигъу
ягъэгъотыгъэнэр» зыфирэм
къыдыхэлъятахъу мы лофтхаб-
зэр зэшшуахы. Программэр
агъэфедэу заублагъэм къыше-
гъэжъагъэу, нэмькіе къэлон
хумэ, 2006-рэ ильесим къы-
щуублагъэу, унэгъо ныбжыкы 2400-рэ
фэдизмэ яшыІэкІэ-
псэукІэ нахышу афашыгъ,
ахэм сомэ миллиард 1,6-рэ
къафыхагъэкыгъ.

«Адыгеим щыпсэухэрэм
апашхъэ социальнэ
пишэрлэу щитиІэхэр

Сурэтхэр В. Шепталенкэм тырихыгъэх.

нэфыкыгъ. Къэралыгъо про-
граммэхэмрэ лъэпкъ проект-
хэмрэ къадыхэлъятахъу къэ-
ралыгъом мылъкушо цыфхэм
къафетупши. Гүшүээр анахъу
зыфгъэхыгъэр инженер сеть-
хэмрэ гъогхэмрэ эзэрараагъеу-
шомбгүэр, медицинэм хэхъо-

Социальнэ проектхэу мэхъанэ-
шо зиэхэм ягъэцэлэн цыфхэр
тапэки къызэрэхагъэлэжъэшт-
хэм игууы мы лофтхабзэм
къышашыгъ.

Адыгэ Республикаем и
Лышъхъэ ипресс-къулыкъ

Мэлъыльфэгъум и 21-м зэхажэшт

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиним мэлъыльфэгъум и 21-м я 17-у Федеральнэ Зэлуклэм зыкыфигъэзэшт. Аш фэдэ кэбар кытыгъ кэралыгъом ипащэ ипресс-секретарэу Дмитрий Песковым. Ау юфыгъоу кызтегүшүүлэштхэм ягугъу Кремлым кышырэп.

Шыгу къэдгъэкъын, 2020-рэ ильесым щилэ мазэм и 15-м мыш фэдэ юфхъабзэу щылагъэм Владимир Путиним анахьэу ынаэ зытвридзэгээ лъэнкъохэм ашыгъэх демографиер, псаунгъэр къэуху-мэгъенир ыкын унэгъо ныбжыкъэхэм іэпүэгъу афхъугъенир, джащ фэдэу тегущынхэу конституционнэ гээтэрэзжын заулэ къахильхъэгъагь.

Дмитрий Песковым кызэриуагъэмкэ, журналистхэм аккредитациер зыщырагъэжэшт ухьтэм ехүллэу юфхъабзэр зыщыкшч чыпшэри къаощт, ар очн шыкъэм тетэу клошт.

Хабээ зэрхъугъэу мыш къыргъэблагъэх сенаторхэр, УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутат-

хэр, Урысыем и Правительств шхохэр ыкы СМИ анах инхэм хэтхэр, общественнэ юфшэкъо-

шхохэр ыкы СМИ анах инхэм ялтыклохэр.

Къэлэ гупчэм вакцинэр щахальхъэ

Мэлъыльфэгъур кызихъагъэм кыщегъэжъагьэу коронавирусым пэуцужырэ вакцинэр зыщахальхъэрэ мобильнэ пунктым иофтшэн Мыекуапэ игупчэ щыригъэжъагь.

Вакцинэр зыхябгъэлхъаным пае джы поликлиникэм укон ишыкъэжъэп. Адыгейим псаунгъэр къэуху-мэгъенир и Министерствэ кызэртигъэмкэ, паспортыр ыкы СНИЛС-р зыдэпшыгъынхэ фае.

Мобильнэ пунктым юф зеришиэрэр: мэлъыльфэгъум и 12 – 16-м (блынэ – бэрэскэшху) сыхватыр 10-м кыщегъэжъагьэу 15-м нэс – Ленинным ыццээ зыхырэ гупчэм дэжь ар Ѣитыщт; мэлъыльфэгъум и 17 – 18-м (шэмбэйт – тхъаумаф) сыхватыр 10 – 15-м – къэлэ паркым идэхъагъу къылууцошт.

Вакцинэр «Спутник V» зыфиорэр кыхэзыхыгъэ Александр Гинцбург прививкэм ыуж иммунитетыр зэрэптиэрэм фэгъэхыгъэу мырэущтэу къело:

— Вакцинэм ехүгъэ лъялъэнхэр оклофхэх аэрэ хэлхъагъур зыфашигъэ цыфхэм ашыщур коронавирусир мэкээ дэд кыззэтэхъигъэу тызэрихъилагъэр, ятонэрэ хэлхъагъур зыфашигъэхэу, мэфэ 21-рэ темишлагъэми, узыр кызлыхъагьэу хъугъэшлгээ зырыз дэд дгээнэфигъээр.

Аш ехүгъэгъэу COVID-19-м зыщызыухъумэ зыштоигъо постэуми зафэсэгээз. Вакцинэр «Спутник V-р» мэфэ 21-рэ азифагу ильэу тлогъогъо ахальхъэ. Цыфыр узым шыухъумагъэ зыххурэр ятюнэрэ хэлхъагъум ыуж тхъа-

Вакцинэр «Спутник V-р» мэфэ 21-рэ азифагу ильэу тлогъогъо ахальхъэ.

мэфиш зытешлэкъэ ары. А ухьтэм кыкъоцл пкынэлынэр узым пэуцужышунэу мэхъу. Тиуплъекүнхэм кыззэрэгъэхъагъэмкэ, зынбжээ ильэс 60-м къехъугъэхэм анахьи ныбжыкъэхэм яиммунитет нахь псынкъеу мэптиэ.

Джащ фэдэу вакцинэр зыхъагъэхэм анаэ тырязгъадээ сшоонгъу: зызэраухъумэрэ амалхэр чэшүүмынх — нэгүүхъор зыгужуугъэль, шүүлэхэр шүүтхъакых, социальна зэлэччийгъэхэм шүүльчил, общественнэ транспортны ыкы чыпшэхэм, анахьэу вакцинэм ихэлхъагъум эзифагу, зашышуудзий. А зэлстэумэ аух пкынэ-лынэр процент 92-м нэсэу узым пэуцужын ылъэкишт. Зынбжээ ильэс 60-м къехъугъэхэмкэ прививкэм ишын мэхъанэшхо ил. Коронавирусир къапхъаным ишынагъо ахэм нахь ашхъарытыш, вакцинэр зыхалхъэмэ нахь ухъумагъэ хъуштых.

ИШШЫНЭ Сусан.

Офицерхэм я Унэ агъэкъэжъыщт

Къэлэ архитектурэмкэ офицерхэм я Унэ анахыжъэу Мыекуапэ дэтхэм ашыщ.

1907-рэ ильесым ар ашыгъагь. Къалэм ишащэу Дмитрий Зинковецкэм ар иунаагь. Гъэцэккэжъын инхэр аш зищылагъэр тээкү шлагъэ. АР-м и Лышхъэу Къумпэл Мурат мы юфыгъор инэпльэгъу ригъэхъигъэп. УФ-м зыухумэжыннымкэ и Министерствэр Урысыем и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Владислав Резнике ялэпшэгъукэ гъэцэккэжъын юфшэнхэр мы мафхэм рагъэжъагъэх.

Зэхажэкъо комитетэу «Теклоныгъ» зыфиорэм изэхэссыгъо мы мафхэм щыагъэм АР-м и Лышхъэу Къумпэл Мурат офицерхэм я Унэ агъэкъэжъынэу ыкы «Патриот» зыфиорэ паркым иофтшэн аублэжъынэу пшъерыль къафишыгъагь. Зэрагъэнафэрэмкэ, «Юнармия» зыфиорэмрэ АР-м ветеранхэм я Советрэ аш чэссыгъ.

— Къоджэ псэуплэхэм адэт культурэм и учреждениехэр мэфхэм щыагъэм АР-м и Лышхъэу Къумпэл Мурат офицерхэм я Унэ агъэкъэжъынэу ыкы «Патриот» зыфиорэ паркым иофтшэн аублэжъынэу пшъерыль къафишыгъагь. Зэрагъэнафэрэмкэ, «Юнармия» зыфиорэмрэ АР-м ветеранхэм я Советрэ аш чэссыгъ.

Патриотическэ нэшанэ хэльэу культурнэ юфхъабзэхэр Адыгейим ипсэуплэхэм зэхажэнхэ, анахьэу Теклоныгъэм и Мафэ мэхъанэ ин зэрэратын фаер АР-м и Лышхъэу къыхигъэшыгъ.

(Тикорр.).

Илэнатэ кызфигъэфедагъ

Адыгэ Республикэм ит къоджэ псэуплэхэм ашыщ ишащэ илэнатэ кызфигъэфеди, юфшаплэм имыльку хэбзэнчъэу кызэрэзэхъигъэхъагьэм фэш хыкумым ыгъэмисагь.

Урысыем и Следственнэ комитет исследовнэ Гъэорышла-пэу Адыгейим щылэ Мыекъопэ районымкэ исследовнэ отдел Кировскэ къоджэ псэуплэм ишащэтигъэм кыфыззэу-хыгъэ уголовнэ юфым ихэпльэн ыкъэм фэклуагь.

Следствием зэригъэунэфигъэмкэ, 2013-рэ ильесым тыгъэзээзэм лажьэ зиэл къоджэ псэуплэм ишащэ зэрэштыр кызфигъэфеди, ипсэукэ амалхэр нахьышу ышынным фэш псэуплэм ибюдже щыш ахьщэр ытагыгъугь. А мурадыр кызыдигъэхъуным фэш, ежь къепхыгъэу юф зышээрэ къулыкъушэхэм унашь афиши, ежьр зыкъэтхэжъыгъэ шүхъафтынэу сомэ мин 19-м ехъу къызфыригъэхъыгъигь.

Мыекъопэ районым ипрокуратурэ кыззэуихыгъэ уголовнэ юфыр хыкумым фэлпээнэу фигъэхъыгъ.

Культурэм и Унэ агъэкъэжъыщт

«Къоджэ чыпшэхэм хэхъоныгъэ ашыныр» зыфиорэ федеральнэ программэм кыдыхэлъытагъэу Абдзэхэхъаблэ дэт культурэм и Унэ игъэкъотыгъэ гъэцэккэжъынхэр раашылэштых.

— Проектым зэритымкэ псэуальэм ышхъээ зэблахъущт, ыкъоцли зэтэргээпсихъащт. Джащ фэдэу псырыкъуаплэр, зэрагъэфэбэрэ системэр зэблахъущтых. Цыфхэр зычэсийтэхээ залым, унэм итепльэ игъэкъотыгъэ гъэцэккэжъынхэр араашылэштых, — къышаагь Мыекъопэ районым иадминистрации ипресс-кульякуу.

Мы программэм кыдыхэлъытагъэу АР-м мэку-мэшымкэ и Министерствэ ялэпшэйоу муниципалитетым проект 11 ыгъэцэккээнэу ётъенаф. Ахэм ахэхъэ социальнэ мэхъанэ зиэл псэуальэхэм ягъэцэккэжъын ыкын инженернэ инфраструктурэм иобъектхэм яшын.

АБРЭДЖ Сэтэнай.

Адыгеим и Премьер-министрэ зекІоным хэхъоныгъэ ышынымкІэ гухэлъэу щыІэхэм къатегущыIагъ

Урысие Федерацием и Правительствэ гъэтхапэм кыдигъэкыгъэ унашьом диштэу Кавказ къералыгъо заповедникым хэхъэрэ Лэгъонекъэ полигоным статусэу «биосферный» зыфиорэр кыфагъашьошагъ. ЗекІоным хэхъоныгъэ ышыным, республикэм зыми фэмыдэ ичыопс къеухумэгъеням афэшIоффэу ашIэрэм, гухэлъэу яIэхэм къатегущыIагъ ыкIи «РИА Новости» зыфиорэм журналист иупчIехэм джэуапхэр къаритижыгъ АР-м и Премьер-министрэу Геннадий Митрофановым.

**— Геннадий Алексей
виктор, зекІоным хэхъоны-
гъэхэр ышынымкІэ Ады-
геим амалэу ІекІэхэр
иофыгъо апэрэ ильэсэ
зытегущиIэхэрэр...**

— Шыпкъэ, мы юфыгъом епхыгъэу федеральнэ гупчэм, профильнэ ведомствэм, Кавказ биосфернэ заповедникым, чыопсым икъеухумэн фэгъэзэгъэ общественнэ организацIем ыкIи экспер-экологхэм ильес заулэ хуугъэу тадэгүшьи.

Чыопс ыкIи культурнэ-тарихъ кIэн бай зиэ республикэм иэ-кономиккээ зекІоным хэхъоныгъэхэр ышыныхэр пшъэрэль шхъялахэм ашыщ. Анахъэу мыш дэжьым тынаэ зытетир экологическэ, культурнэ-тарихъ, гастрономическэ ыкIи агротуризмэ заушъомбгүнүр ары. Щысэ къэпхын пльэкишт ильес къэс цыфхэм нахь ашогъашэгъон хуурэ адигэ къуаем ифестивал.

ЗекІоным хэхъоныгъэхэр едгэшьизэ, мы чыплем щыпсэурэ цыфхэм яшыIэл-псэукэ нахьышу тэшши. Зэхэубитэгъэ юфшэнэу дгэцакIэрэм ишугагъэкIэ къушхъэ поселкхэм гъогукихэр ашытшыгъэх, псыр ыкIи гъэстинипхэ шхъуантIэр ятшэллагъэх. ЗекІоным ипсэуалъакIэхэр шыгъэнхэмкэ мы инфраструктурэр тэгъефед.

**— Адыгеир пиштэмэ, эколо-
гиям ылэнкъюкІэ юф-
хэм язытет непэ сид
фэда?**

— Мышкэ шьольырим зыпкъ

тыйсих, чыпIэ зэфэшхъафхэр агъэкъабзэх.

Колхискэ хэшьаэр ежь-ежырэу кызызшыкIырэ чыпIэхэр кызызшагъэнэжыгъэ шьольыр закъо ёыIэр Адыгеир ары. Хэшьаэм икъеухумэн фытегэпсыхъагъэ Адыгеим и Лышхъэ мыкъералыгъ чыопсым икъеухумэн фэгъэзэгъэ гупчэу «НАБУ-Кавказ» зыфиорэм ипроект дыригъештагъ ыкIи волонтер движениеу «Сохраним корни» зыфиорэр республикэм щыгъэпсыгъэнам кIэцакIо фэхъуугъ. Тызэгүсэу зэхэтшэгъэ проектэу «Защита горного зубра и мест его обитания» зыфиорэр щыненгъэм щыпхыртгэшчи.

Экологическэ зекІоным хэхъоныгъэ ышыныр пытэу зэпхыгъэхэм ашыщ тикушхъэхэм защицгэпсэфынэу къекорэ хяакIэхэм ыкIи республикэм щыпсэухэрэм тикушыуцхъэрэ чыопсир къеухумэнэн фэгъэсэгъэнхэр. Кавказ биосфернэ заповедникыр тигъусэу а юфшэнэу тэгъэцакIэ. Аш нэмькIэу, 2020-рэ ильесым ыкIем щегъэжьагъэу мээхэм якъеухумэн фытегэпсыхъэгъэ проект зэдэтэгъэцакIэ. Аш пае заповедникым игъунакпхъэхэм стационар пост тедзэхэр ашыдгэуцхъэрэх. Экологическэ юфхъааззхэр ыкIи зекIо маршрутхэр зэхэтшэгъ. Проектэу дгэцэлгэжьагъэхэм ашыщ «Тропа леопарда» зыфиорэр. УФ-м и Президент илэпIэгъукIэ мы мэхъанэшх зиэ проектир щыненгъэм щыпхыртгэшчи.

**— Ау, арэу ѹыт нахь
мышIами, Мыекъонэ райо-
ном зекІо инфраструкту-
ракIэ зэрэцагъэпсыгъим
экологическэ обществен-
ностир егъэгумэкIы...**

— Чыопс къекуапIэхэр зэ-
рифешуашэу гъэфедэгъэнхэм

опсым иягъэ рамыгъэкIэу зекІоным хэхъоныгъэ зыашырырэ къушхъэ шьольырхэр дунаим тетых. Ахэм оптышхуу алэкIэлэхэр кызыфэдгэфедэнам непэ тыфхъазыр. Мыш дэжым экспертихэр ыкIи общественностир илэпIэгъу кытфэхъунхуу тыштгэгүгъы.

Аш фэдэ eklonlakIэр тиэубытгIэу шуагъэ къэзытыщ Лэгъонекъэ биосфернэ полигоныр дгээпсын тльэкIыщ. Тыкъэзыуцхъэрэ дунаир къеухумэгъэнам фытегэпсыхъэгъэ хэбзэгъэуцхъэм къыдыхэллытгээш чашхъэхэр гъэцкIэгъэнхэр анах шхъаалэу зэрэштыри тыштдгэгъупшэрэп.

ЫлшъэкIэ зиггүүр къэтшыгъэ чыпIэр мэкьюмэш юфшэнам

ыкIи тикушыуцхъэрэ дунаир къэтшыуцхъэмэн яюфыгъохэм тэри лъешэу тагъэгумэкIы. Арыш, зекІоным хэхъоныгъэ ышынырм фытегэпсыхъэгъэ юфхъ этхыжьэрэ пэпч чыопсир иягъэ римгээлжийнам анахъэу тэгэштэгэшчи.

Мы лэнкъомкIэ тшIэнэу къытпшылтыр джыри бэ. Тыкъэзыуцхъэрэ дунаим, чы-

фытегэпсыхъагъэу ыпэкIэ щытагъ ыкIи мыш былымхэр щахьущтгээх.

Советск Союзым ильхэнан лъэрсрыкIо гъогу

хэхъяаэхэр мыш пхырыкыщтгээх.

А чыгухэм янахьыбэр Адыгеим и Правительствэ

Кавказ заповедникым 1992-рэ

ильесым ритыхыгъэхээ полигон

щыгъэпсыгъэнам пай.

Ау ушхъагъэу зэфэшхъафхэм алж

къикIэу а гүхэлъир зэрэпсаоу

гъэцэлгээхээ хуугъэп.

Ау джы непэ Лэгъонекъэ биосфернэ полигоныр щыгъэпсыгъэнам зэрэхъугъэр кыдэлтэлтээш чашхъэхэм адиштэрэ зекIо инфраструктурэ мыш щыгъэпсыгъэнам игоу тэлтэгэш. Къушхъэ чыпIэхэм хэхъоныгъэ ашынкIэ опыт зыIэкIэль ыкIи пшъэдэкIэлж зыхырэ бизнесыр, общественностир, ежь заповедникыр проектым къихэлэжьэнхэм мэхъанэшх ил. Аш даклоу ЮНЕСКО-м къыгъэгъунэрэ чыпIэхэм Адыгеим зыгъэпсыгъиэ ашишын гүхэлъир илэп.

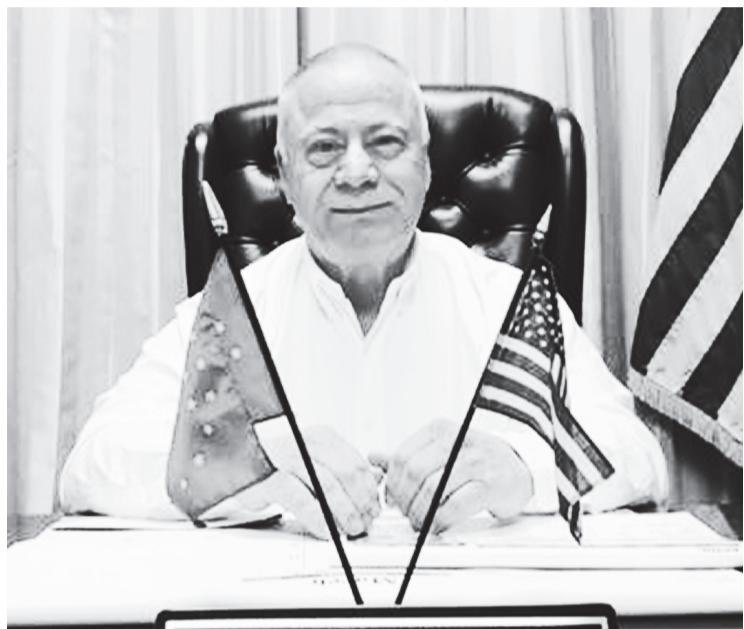
ЗекІоным хэхъоныгъэ ышынырм полигоныр игъэпсын зэрэфэлэштэйн сицыхъэ тель.

**Зыгъэхъазыргъэгъэр
ТХЬАРКЬОХЬО Адам.**

Адыгэм идуний. Америкэр

Америкэм ит штатэу Нью-Джерси щызэхашэгээ Шүүшэ Адыгэ Хасэм итхаматэу Коходо Казбек иятлонэрэ піэльэ тетигьо гухэлтыбэ илэу үублагь.

Киевский Казбек

Илакъокэ ар Кігъедыухэм ашыц, Сирием кыышыхъугь, Джолан үашхъэм исабийгээр щигъеклыагь. Ау 1967-рэ ильэсийм «мэфих заоккэ» арабхэмрэ джурхэмрэ язэпэуцужжэу хэхягъэм Кігъедыу унагъом, нэмийк адигэ унгэто пчагъяэхэм афдээ, якъоджэ цыкыригъебгынагь. Сыдэущтэу адигагъэр, адигэ хабзэр, адигабзэр Америкэм щыпсэурэ тильэпкъегъхэм къаухумэр? Ильэсипш үпэу мы къэралыгом тызэком кыышызехэтхыгагъэмрэ щытлэгъугъягъэмрэ сыйд зэхъокыныгъеу афэххүгъэр? Янепэрэ щылкэл-псэукэ зыфдэмкэ Кігъедыу-Коходо Казбек гущылгыу тыфхъугь.

— Адигэ хэкум ишилүүфэс сэлам фабэ кыбнэсэгъеси, Казбек. Оңсэу, уахьтэ кыхэгъеклыгыу тизум-зэдэгүүшилгыу укызэрхэлажьэрэмкэ.

— Сигуалэу сэри тихэх дышьэ сэлам фабэ есэххызы. Тэ, Америкэ чыжъэм щылхэмкэ, бэрэ зэпхыныгъе кындашырэп, арышь, сэри сигуапэу джэуапэгүү сыкылпфэхьущ.

— Сэ алерэу сыкылбэдэгүүшил, илүаси сыкылпфэхь. Хэкум нахь укызашылжын пае ыпээрапишилгыу укызэрхэлажьэрэмкэ.

— Сэ ильэс 65-рэ синьбэж. Сирием сыкылбэдэгүү, ильэс 19-рэ ашь сиылпсэуг. Джола-нам тетигьо къалэу Къунейтра тидэсигь. 1967-рэ ильэсийм щылгыгээ заом үүж Дамаск тыкъаклы ильэсигбю тидэсигь. Ашь үүж Америкэм сиылко-щигь. Зэшиц тыхьюу, тянэ тигъусэу тыкъаклыагь мы хэгъэгум. Сяни, сышхэри джы дунаим ехъижыгъэх, сэ зыр ары къэнагъэр. Сэ сибынре скъошхэм ялфыгъехэмрэ тышэпсэу джы мышь.

— Америкэм шыкылжыл сидэущтэу шыззетеуцогъагъа? Ыпээрапишилгыу бэрэ зэжъулашылжыгъаштэн?

Сидэущтэу шыззетеуцогъагъа, Йошилхэр зэпхыжъу-гъэфагъа?

— Тэрэз зыфаплорэр, сид фэдэ къэралыгъо укошыгъами, пстэуми апэу ашь ыбээ, ихабзэ уушэтэнхэ фое. Ахэр умышшэу тоф тэрэз бгьотыщтэп. Тызэкъотыгь, куп инэу Сирием ашыгъум тыкъыкыгъагь. Тэ тапэккэ мыш къэлкыагъа щылгыгъа Кавказым къикыгъэ тильэпкъегъхэр. Ахэми льешэу яшудаа къытэхэгъа. Хасэ ахэм зэхшэгъахэу щытыгь.

— Непэ Америкэм адигэ нэбгырэ тхвапша щыпсэурэр? Сид фэдэ штата ахэр зэрысхэр?

— Зэрэвшлэрэмкэ, адигэ минитфим ехъу Америкэм щэпсэу. Ахэм янахьыбер Нью-Джерси исих, мин фэдиз Калифорнием щыл. Нахыыбер Сирием къикыгъэ, Иорданием, Тыркуем щылхэри, ашь къэлкъагъэ Кавказ адигэхэри щылэх.

— Адэ мы ауясирэ зэпхыжъу-гъэфагъа Сирием щылжыл ыпкы къикылжыл Америкэм къэлкыагъэхэр щылжыл?

— Къэлкыагъэх, ау маклэх. Джырэ уахьтэр тэ тыкъылжыл-гъагъэм фэдэп. Америкэм джы ау къодьеу визэ кыутиштэп, узэрэшылпсэүшт, тоф зэрэшылпсэүшт Илизын къыдэлхыныр кыни хуугъэ.

— Шүүшэ Адыгэ Хасэм сид фэдэ уахьтэр ара о тхаматэу узфашилгыгъэ? Анахь пшырлыл шыхьаилгыу сид шыузделжьэрэр?

— Ильэситлу ыпеккэ сиылхыгъ, а пальэр икки, джы мары ятлонэрэ ильэситлу си-лэхъенэу сагъэнэфагь. Нахын бэу тышпильыр тиньбжыкылжэхэр Хасэм къетшлэнхэр, нэлиасэ зэфэтшынхэр, культурэр

ядгъашэн, ээрэадыгэхэр аштымыгъэгъупшэнэр арых. Ау мы пшьэрэлхэр гэцэктэгъэнэмкэ бэ кызыдэхъугъэу сон слэвкыштэп. Сыда пломэ, тхаматэу сихадзыгъэ къодьеу уз тэлаор кынжэсигь. Мы коронавирусым льешэу иягъэ кытигъэгъигь. Тызэумыкъэжыши тушигъигь, ар тэркэ гумэкъышу. Кытэбэкырэ льепкъхэм тахэклиякэ. Ти Хасэ ильэсийм ехүгъэу зэфэшыгъигь. Цыиф купхэр зэхэтшэн тыфитэп, тикъэшьу-клохэм яхъазырынхэри, адигэбээз егъеджэнхэри кызэтэу-цуагъэх. Кло пчъэр яхъигъэ къодий, Хасашхъэр мэлажьэ, ау зи кычахъэрэп. Мэштийм нэмэз шыгом къэлкъонэрэ нахыжхэри ары нылэп мы уахьтэм зэлукъэхэрэп. Ахэми нэгүүхжхэри аултынхэ фай, аши къин аргээлтэгъуш, къэлкъонхар маклэ дэдэ хуугъэ.

— Къэшыукаилжыл пломэ, купэу «Нарт» зыфаплорэр, ара? 2011-рэ ильэсийм тыкъылжыл ансамблэм тетхыгъагь. Льешэу пшышиш юкил къэлэ ныбжыкъэ дахэхэр, ишигъэхэу, къашьохэр ашилгынэшгъонэу къашылгыгъэх.

— Ары, джа «Нартыр» ары зыфаплорэр. Коронэм ыклюачэе хохыфэ ашуарабэ дашэ, къэлкъонхэшь, ухъазырынхэр падзэжжным ежэх.

— Адигабзэ ашилж Америкэм ис адигэхэм?

— Сэ силэгхүхэм, сэц нахыжхъэм ашлээ, ау ильэс 50-м нахь ныбжыкъэхэм ашышэу бэрэ зыгъэфедэрэр маклэ дэд, 25-м нахь ныбжыкъэхэм ашахъэрэп. Сэ езгэдэжэштэгъэх, ау сэ сиылэлэе гаджэп. Кло жабзэу суплэй язгэшшэшумэ дэгъугъэ сүли, үүж сихэгъагь. Зы ильэснэйкэо езгэдэжэштэгъэх, тхамэфиту гээлсэфигъо засэтым, слэгъужыгъэхэп, къэлкъонхэштэгъэхэп.

— Адэ, сид хэкум ишилгыу пльэгъурэр? Тхэм нахыжхъэм

бэрэ шыуегъисэу, шыуауж адигабзэкэ гущы-Иэрэ идгъотэжынэп Америкэм.

— Мы Америкэм сиылхыз-реклоу сэ слэгъугъэм фэшуюшэу къэсцион. Бээм е уфэнэ-кьюо уштын фай, е шу пльэгъун фай. Мыш ис тиньбжыкъэхэр адигабзэм фэнхъоххэп, къэнэжырэп — шулэгъуныгъэр ары. Ау, сизэреплтырэмкэ, маклэ дэд үүж итыр зэригъашэнэй.

— Зыгорэкэ къэлкылжыл пае ныбжыкъэдээ адигабзэ зынгэхэрэл алзэгъун фаемэ шиэ? Хэкум нахыбээрэ къашьу-хэхэу, ежэхэм ялзэгъу-хэм аххэжэгъэштэхэмэ, къэлнэцьинхэдэ? Ау, къашьохэрээр сишилжээрэ, шыззетеу-жын паенкыл хүн, Америкэм адигэхэр Хэкум маклэ дэдэу къэлкыл. Къина шыу-къэлкыл?

— Къинэп. Сэ ильэситлу ыпэу тхаматэу сиылхахым, ар апарэ программэу сиалгъэхэм ашыщ. Ильэс 15-м щегэжьагъэу 22-м нэс зыньябжхэхэр къэзгэхэонхэу гухэль сиылгъягъэ. Ау мы узыр кыттеуи, зэкэ тэзэрэфаеу хуугъэп. Зэ тэзэтэуцожьымэ, ар згэцэлкэнэу сиугуу. Мыеекуали, Налщыки къэзгэхэонхэшь, зы мазэрэ къэтхэмэ, адигэ къудажхэм ашыгъсэхэмэ, джашыгъум адигэгүр къэущинба, яадигабзи къытупшынба сэло.

— Тэ тиреспубликэ гуманитар ушигынхэмкэ институт. Ашь адигабзэм изэгъэшнэлжээ къэралыгъоммынтуу фетишисты. Институтын ишигъхээтэйрэл Лыгужуу Адам. Ашь къыззэрэсийлжээмкэ, хэхэс адигэхэм зыгорэкэ адигабзэ зэрагъэшнэлжээ фаехэмэ, онлайнкээдэжэшишүүтыхын къэлкыл хэмийлэу. Арышь, куп шыуугъошиумэ, уугъошии ишикылжыт, шыхваджэцунэ исэу едэжэштэшт, ишикылжыэр — шишигъо-ныгъ, уахьтэ. Шыуфае хуумэ, шыззетеуцожьимэ.

— Къэбарышу а къэлэгъаджхэм тэ тафныкъу. Ашь фэдэу Хэкум ишилжээ кытигъэхэштэхэмэ, тигуапэ хуущт. Зэлукъэти Хэ-

сашибхээ илэнэу щытышь, а къэлэгъаджэр яхсынлэшт.

— Зэгорэм Америкэм Хасэр Дунэе Адыгэ Хасэм хэтгэвэу къысшилжыл. Конгресс инхэр зызэхатцэлжээ, къэсэшэлжээ, шыуцкъэралыгъо къикылжээр тильэпкъэхъэр ахэлжээштэгъэх. Джы а зэпхыныгъэхэр зэпхыныгъэх, сида Дунэе Адыгэ Хасэм Америкэр зыфыхээлжээ?

— ДАХ-м Хасэр къызфыхэхэхъыгъэм иушхъагьу дэдэ къэсционэу сшэрэп. Ар зыхьгъагьэр ильэс 12 ыпэу ары. Сэ ашыгъум Хасэм сиыхэтэгъэп. Ауджы 15-м ёнатэлэм сиыхэтэгъэп къодьеу сиылхэгъагьагь. Мыеекуали, Налщыки къэзгэхэонхэшь, зы мазэрэ къэтхэмэ, адигэ къудажхэм ашыгъсэхэмэ, джашыгъум адигэгүр къэущинба, яадигабзи къытупшынба сэло.

— Адэ нэмыкыл хасэу йэлжээхэралыгъохэм ашыгъэхэрэл яхьээлжээ? Ахэм зыгорэштээу уадэгүүчийлэхээ?

— Ар сэгъэцакэ. Тыркуем-кэ «КАФФЕД» зыфиорэ хасэм зэхишэрэ онлайн-конференциехэм сахэлжээ, адигэм икъэхүүмэнхээ щылэгумэхэшь, зы мазэрэ къэтхэмэ, адигэ къудажхэм ашыгъсэхэмэ, джашыгъум адигэгүр къэущинба, яадигабзи къытупшынба сэло.

— Тэ тиреспубликэ гуманитар ушигынхэмкэ институт. Ашь адигабзэм изэгъэшнэлжээ къэралыгъоммынтуу фетишисты. Институтын ишигъхээтэйрэл Лыгужуу Адам. Ашь къыззэрэсийлжээмкэ, хэхэс адигэхэм зыгорэкэ адигабзэ зэрагъэшнэлжээ фаехэмэ, онлайнкээдэжэшишүүтыхын къэлкыл хэмийлэу. Арышь, куп шыуугъошиумэ, уугъошии ишикылжыт, шыхваджэцунэ исэу едэжэштэшт, ишикылжыэр — шишигъо-ныгъ, уахьтэ. Шыуфае хуумэ, шыззетеуцожьимэ.

— Тильэпкъ къэралыгъо пчагъэхэм ашэлжээ. Джы ахэм шиоки имылээ зээрихээ хэгээгүүхээ ахьтэй. Ахэм зы Хэсашхъээ афэгъэуцугъэхэштэхэмэ, зэкэлэм яшшохъэр къыуухумэшшүүтэхэштэхэмэ? Европэм иты хуумэ зы хабзээ ригъозэштэхэмэ, Тыркуем итмэ нэмыкыл, Америкэм рагъэуцумэ, ящэнэрэ шылкэштэхэмэ. Сэ зэрэслэтиэрэмкэ, шхъаджжышыгъсэурэхэштэхэмэ, хэгъэгүүхэштэхэмэ?

— Тильэпкъ къэралыгъо пчагъэхэм ашэлжээ. Джы ахэм шиоки имылээ зээрихээ хэгээгүүхээ ахьтэй. Ахэм зы Хэсашхъээ афэгъэуцугъэхэштэхэмэ, зэкэлэм яшшохъэр къыуухумэшшүүтэхэштэхэмэ? Европэм иты хуумэ зы хабзээ ригъозэштэхэмэ, Тыркуем итмэ нэмыкыл, Америкэм рагъэуцумэ, ящэнэрэ шылкэштэхэмэ. Сэ зэрэслэтиэрэмкэ, шхъаджжышыгъсэурэхэштэхэмэ, хэгъэгүүхэштэхэмэ?

Нью-Джерси и Адыгэ Хасэ иун.

ШИШИЙН ИЛЬЯГЬОКІЭ

Политикэ партиеу «Единая Россия» зыфиорэм иволонтер гупчэ «Ныбжыкіэ гвардием» хэтхэр игүсэхэу ковид юфыгьюхэмкіэ кол-гупчэм иофышэхэм апае шүшіэ юфтихьабзэ зэхащагь. Ныбжыкіэхэр кол-гупчэм юф щизышэхэрэм зэрафэрэзэхэр кыраотыкыгь ыкчи льэпкэ шхыныгью хъаку хъалыжьор ахэм афащагь.

Мээ пчагъэхэм къактоц джэуапхэр къаратыжых, зэрафэлъекіэ 100% эгэгэу къафэхъух.

Фракции зэфешхъафхэм ядепутатхэм яамалкіэ кол-гупчэм иофышэхэр агаашхэх — суп, лым хэшыкыгье шхыныгьюхэр, салатхэр, юй афащэх.

«Единэ Россиим и Ныбжыкіэ гвардие» и Адыгэ шьольыр къутамэ ипащэу, Мыекуапэ идепутатэу Бэрзедж Асет ыкчи

зэриуагъэмкіэ, партием ыкчи «Ныбжыкіэ гвардие» иволонтерхэм 2020-рэ ильэсийн итыгъээзэ мазэ къыщегъэжьа-гъэу кол-гупчэм иофышэхэм мафэ къес шхыныгью стырхэр афащэх. Аш нэмькіэу, джыри ахэм агу къыдащаемэ ашоигью хъаку хъалыжьохэр, юй, кофе

ыкчи юфшэним щагъэфедэрэ пкыгьюхэр гуфитхэм афащагьех. Специалист 100% афащагь. Эпидемиологи ххэхъяжыгъэхэу, кол-гупчэм сымаджхэм псынкіэу хутхэр сымаджхэм псынкіэу

зэриуагъэмкіэ, партием ыкчи «Ныбжыкіэ гвардие» иволонтерхэм 2020-рэ ильэсийн итыгъээзэ мазэ къыщегъэжьа-гъэу кол-гупчэм иофышэхэм мафэ къес шхыныгью стырхэр афащэх. Аш нэмькіэу, джыри ахэм агу къыдащаемэ ашоигью хъаку хъалыжьохэр, юй, кофе

ыкчи юфшэним щагъэфедэрэ пкыгьюхэр гуфитхэм афащагьех.

Гъатхэм бзыухэр къэбыбыжых

Бзыухэм ямафэ фэгъэхыгье
юфтихъебзэ гэшэгъонэу
«Бзыухэм ядунаай»
зыфиорэр Гавердовскэ
гурит еджаплэм щеджхэрэм
апае тхыльеджаплэм
щизэхащагь.

Гъатхэм бзыухэр нэмькі
къэралыгьюхэм къэрэбыбы-
къыхых. Ахэр дунайм зэрэт-
хэм шуягъэу къахырэр бэ. Аш
даклоу, бзыухэм тынаа атетын,
ахэр къэтихъумэнх фае.

Юфтихъебзэр джэгукэ шыкіэ
зэфешхъафхэм атетэу куягъэ.
«Хэушхъафыкыгье бзыухэр»

зыфиорэр упчэ-
жыным къэлэ-
цыкликхэр ягу-
пэу хэлэжьа-
гъях, джэуапхэр
нахь псынкіэу
къезитыжыг-
щымкіэ зэнэ-
къокъугъэх.

Джащ фэдэу бзыухэм афэ-
гъэхыгье хырыхыххэр къа-
шлагъях, пышсэхэр, рассказхэр
къалотаьех.

Анахь шуягъафтын дэгъоу
ныбжыкіэ цыкликхэм алъита-
гъэр юртэлжки 4-у къеблэгъа-
гъэр ары. Ахэм апыль къэ-
бархэр, уазэрдэзеклощ шыкіэ
зэхщаклохэм къалотаь.

Тхыль къэгъэлъэгъонэу
«Встречаем первых» зы-
фиорэр юфтихъебзэр къыгъэба-
гъигь. Гъатхэм къэбыбыжыхыре
бзыухэм апае шхынльхэр ыкчи
унэхэр къэлэцыкликхэм ащащхэм
зэхалулагъэх.

ТУТЫНЫМ ҮОСЭШТЫР АГЬЭНЭФАГЬ

2021-рэ ильэсийн мэлдэлтэйгүй и 1-м къыщегъэжьагъэу анахь
макіэу тутыным соми 108-рэ үосэнэу агъэнэфагь. Тутын льэпкхэм
ящэн ылъэныкъокіэ уасэхэм яполитикэу зекиорэр гъэлэшыгъеним
фэгъэхыгъэ унашьом УФ-м и Президентэу Владимир Путинир
икыгъэ ильэсийн тигъэгъазэм ыкіэм къэтхагь.

Тутыним анахь осэ макіэу иштэйр къэзылтыгъэхэй УФ-м мэкъу-мэшымкіэ и Министерств
ары. Тутыныг 20 зыдэль пачкэм анахь макіэу соми 108-рэ үосэнэ. 2021-рэ ильэсийн мэлдэлтэйгүй и 1-м ыпэкіэ
къашэфыгъэ продукцием мыр фэгъэхыгъэп. Бэдээгүй и 1-м нэс а уасэу
агъэнэфагьем нахь макіэу ахэр ащэнхэ фит.

ОШИ-ДЭМЫШІЭ ЮФХЭМКІЭ КҮУЛЫКҮМ ЗЫКЬЫШЬУФЕГЪАЗЭ!

Ильэс къес машлом хэклиадэхэрэм
япроцент 70-р щынэгъончье аш
зэрэдэмызеклохэрэм къыхэкы.

Тутынешъоным ыпкъ кыкыкіэ зыкъэзыштэгъэ
машлом нэбгыришээ пчагъэ хэстыхъэ.
Плэм, креслэм уарысэу шыон пытэхэр
зэпхыыллагъэхэу щитмэ, тутын уешю
хуущтэп. Аш фэдэ зеклиакіэр ары машлом
къызыхэкыэр.

Тутын шуяафэр хэклиям хэудзэным ыпекіэ псы төлкіэнэу щит.
Джащ фэдэ шэф остигъэри псыкіэ бъэккосэжын фае, ар хэ-
гъэнагъэу сабийхэр къешумыгъанэх.

Сырнычыр ыкчи зажигалкэр джэгуальхэрэм. Тхьамыклагьо
къэмхүүнам пае къэлэцыкликхэм сырнычыр къамыштэним
шунаа тежкугъэ. Электричествэмкіэ юф ѿшээрэ пкыгьюхэм
яшумыгъаэх, хъакум машло пэльэу, телевизорым юф ѿшэу,
электричествэмкіэ лэжээрэ нэмькі пкыгьюхэр пыгъэнагъэхэу
язакъо сабийхэр унэм къишумынэх.

Хъаку 100-рэ иннэгъян, миллиметртүм къыщымыкіэ
иужкугъээн фае. Хъакухэм яжъэу, пыдзафзу къарышууххэрэм
псы атешуки, щынэгъоплэ чылпіэм ѿшумыгъаэх, хъакум щыгын-
хэмрэ пхэ цынэхэмрэ щынумыгъэчхэлхъяжых. Шхъаны-
гъупчэ ѿхъохэри, мебельри хъако агъэплырэм метрэнүкъо
фэдизкіэ пчагъяэнх фае. Бжыхъэр къимыххээ ѿгъоищпіхэм
пкігъуасэхэр арышумынх, етланэ мэзиту тешэ къес ахэр жу-
гъэвээзэх.

Зыкъышумыгъэгъупш мытэрэз зеклиакіэр машлом къызэрэ-
шыуфимыгъэгъуцтыр. Машлом зыкъышумытэнимкіэ шапхъэхэр
ыгъэцкіэнхэр хэти ишшэриль. Машлом зыкъыштэмэ шукуэ-
мыттэу телефон номерхэу «01» и «101»-м шуяатеу. Mashлом
шууинэ зыкъыштигъэмэ игъом шушигъеним пае джыри ша-
пхъэхэм адиштэу мэкъэгъэхэр ижигъэуцонх шуульэкыц.

БЭРЭТЭРЭ З.А.

Къалэу Мыекуапэ ыкчи Мыекъопэ районымкіэ машлом
зыкъышумытэним льыпльэгъэнимкіэ Къэралыгъо инспектор.

Нэхубгыр зыгъэхъазырыгъэр
ИШЫНЭ Сусан.

